
ЗІНЧЕНКО ОЛЕНА ВОЛОДИМИРІВНА,

доктор історичних наук, доцент,
доцент кафедри теорії держави і права
Національного юридичного університету
імені Ярослава Мудрого,
Україна, м. Харків
e-mail: lenazin@ukr.net
ORCID 0000-0001-6083-8727

УДК 342.4(48)

Конституції Скандинавських країн: порівняльний аналіз

Здійснено порівняльний аналіз конституцій змішаних правових систем, а саме Скандинавських країн. Виявлено властиві цим актам спільні особливості та відмінності, а також низку критеріїв, що обумовлюють приналежність правових систем означених країн до окремої правової сім'ї змішаного права: спільність історичного походження, території, правових джерел і методів їх тлумачення, загальна політика державного правового розвитку, розроблення загальних юридичних правил, здійснення заходів для подолання правових відмінностей. Особливу увагу спрямовано на специфіку державного устрою, функціонування державного апарату, ставлення держави до релігії.

Ключові слова: Конституція, Данія, Ісландія, Норвегія, Фінляндія, Швеція, скандинавське право.

Постановка проблеми. Прискорений глобалізаційний процес посилює потребу в постійному вдосконаленні порівняльного правознавства, а також вимогу розширення дослідницьких меж і поглиблення змісту досліджуваних проблем. В умовах значного розширення переліку країн, що переходять до демократичного самоврядування, особливого значення набуває порівняльний аналіз конституційного права. Конституційне право закріплює структуру держави,

правовий статус громадян, механізм функціонування державних органів, вступає як центральна, основоположна та провідна галузь права кожної окремої країни.

Актуальність дослідження. Порівняльний аналіз конституцій дає змогу визначити позитивні та негативні сторони конституційно-правових інститутів, виявити загальносвітові тенденції розвитку права у сучасних умовах, прогнозувати розвиток конституційного

права в окремих країнах. Зростає і необхідність дослідження змішаних правових систем, про що яскраво свідчить створення у 2002 р. Всесвітнього товариства юристів змішаних юрисдикцій. Змішані правові системи вчені-правознавці виділяють в окрему групу, що сприяє складанню глибоких наукових уявлень про закономірності розвитку права у різних регіонах світу.

Аналіз наукових досліджень та публікацій. Правознавці світу тією чи іншою мірою торкалися особливостей права Скандинавських країн, звертаючи основну увагу на їх загальні особливості, історичні умови виникнення останніх, на причини виділення в окрему правову сім'ю, зокрема, на впливи на це право романо-германського та англо-американського права. До числа вітчизняних дослідників означеної проблеми належать такі, як: Х. Бехруз, О. Биля-Сабадаш, О. В. Зайчук, Д. В. Лук'янов, С. П. Погребняк, В. Е. Протасова, О. Ф. Скакун, В. Д. Ткаченко та ін. До переліку зарубіжних авторів входять Н. Андрен, Р. Давід, Х. Кьотц, Р. Леже, П. Ренвалл, Ф. П. Уелтон, П. Халберг, К. Цвайгерт, М. Яймо, В. І. Лафітський, М. А. Могунова, К. Осаке, А. Х. Саїдов, І. Г. Тимошенко, В. А. Туманова та ін. Однак означені автори не здійснювали спроб порівняльного аналізу конституцій Скандинавських країн, хоча конституційне право, як вже зазначалось вище, відіграє основоположну й провідну роль стосовно інших галузей права. Вони обмежувались лише узагальненим порівнянням змішаної системи права із правом західноєвропейських країн та загальним правом. Тому мету цієї статті й становить прагнення заповнити означену прогалину.

Виклад основного матеріалу. До правової системи Скандинавських країн, що становлять сім'ю змішаного права, входять Данія, Ісландія, Норвегія, Фінляндія та Швеція. Перш ніж вдатися до аналізу їхніх конституцій, слід коротко згадати чинники, які обумовили створення ними однієї групи, тобто сім'ї змішаного права. Формуванню загального юридичного мислення і правової культури сприяли спільність історичної долі, специфіка географічного розташування, подібність побуту, досить тісні економічні, політичні й культурні відносини країн Західної Півночі Європи. Протягом багатьох століть по-різному переплітались взаємозв'язки скандинавських народів. На підставі укладеної у 1397 р. Кальмарської унії упродовж трьох століть до складу Данського королівства входили Швеція із Фінляндією і Норвегія із Ісландією. Пізніше ці взаємовідносини набували іншого союзницького характеру аж до XIX та XX ст. [11, с. 111; 7, с. 355; 8, с. 647].

Однаковий клімат, ландшафт, виробництво, спілкування народів обумовлювали подібний спосіб життя, у тому числі й розвиток права. Підвалину скандинавського права становить давньогерманське право, і перш за все – звичаєве. У XII–XIII ст. укладались збірники норвезьких правових звичаїв – Закони Гулатінга 1150 р. та Закони Фростінга 1190 р., Закон землі та Закон міст 1276 р. У Швеції також протягом XI–XV ст., на підставі звичаєвого та канонічного права, створювались загальнонаціональні кодекси законів. Усі вони врегульовували різні проблеми суспільного життя [1, с. 429–430]. Основоположну

роль у формуванні скандинавського права як підтипу відіграли данський Кодекс короля Христіана V 1683 р., який діяв і в Норвегії, та Звід законів Шведської держави 1734 р. Перший містив принципи та положення, які становили основу скандинавської правової сім'ї, а другий – формування сучасної національної правової системи Швеції. Ці кодекси не скасовані до сьогодні, хоча багато їхніх норм замінено новими законами. Звід законів Шведської держави 1734 р. заклав підвалини формування сучасної національної правової системи Швеції і відіграв вирішальну роль у процесі уніфікації законодавчих актів Скандинавських країн та в їх правовій співпраці [11, с. 112–113; 1, с. 430–431].

Однак скандинавське право не уникло певного впливу континентального права. У той же час римське право прийшло до Скандинавії лише у XVII ст., коли у ній вже сформувались традиційні інститути. Тому вплив римського права обмежився сферами, які не знайшли врегулювання середньовічними кодексами. Обмеженням виявився і вплив загального права. Усе це забезпечило збереження скандинавським правом своїх специфічних регіональних властивостей [11, с. 112–113; 1, с. 431–432]. Історична спільність, тісна економічна співпраця, подібність мов, за винятком фінської, обумовлювали співпрацю Скандинавських країн у законодавчій сфері. Асамблея 1872 р., яка засідала щорічно, за винятком окремих періодів, ухвалила основні принципи уніфікації права країн регіону. Координувала правове співробіт-

ництво цих країн створена у 1952 р. Північна Рада – єдиний консультативний орган. У 2010 р. було створено Скандинавську Федерацію у складі Данії, Норвегії та Швеції, що також поглиблювало правову співпрацю. Сприяла уніфікації права вже під впливом континентального та загального права й участь Скандинавських держав у роботі європейських організацій [11, с. 113–114; 1, с. 432–434].

У таких умовах ухвалювались основні закони Скандинавських країн, які у своєму конституційному розвитку пройшли довгий і складний шлях. Так, Данія упродовж 1849–1953 рр. ухвалила шість конституцій, Ісландія у 1814–1944 рр. та Фінляндія у 1809–1999 рр. – три конституції, Швеція у 1812–1974 рр. – дві конституції з чотирма періодами їх радикального реформування і Норвегія – одну Конституцію 1814 р. з трьома періодами істотних змін [6, с. 753–734; 12, с. 3–4; 7, с. 355–364; 9, с. 584–588; 8, с. 648].

Усі конституції належать до числа коротких за формою викладу, що в цілому є характерним для правової традиції Скандинавських країн. Їх спільною ознакою є відсутність у текстах преамбули. Конституція Королівства Данія становить 12 сторінок друкованого тексту, містить 11 частин та 89 статей; Республіки Ісландія – 15 сторінок, 7 глав і 81 статтю; Фінляндії – 29 сторінок та 131 статтю; Норвезького Королівства – 14 сторінок і 112 параграфів; Швеції – 26 сторінок і 153 параграфи [2; 4; 10; 3; 5]. При цьому слід зазначити, що Конституція Швеції складається із 5 основних законів: Форми

правління від 6 червня 1809 р.; Акта про Риксдаг від 10 лютого 1810 р.; Акта про успадкування престолу від 26 вересня 1810 р.; Акта про свободу друку від 12 вересня 1812 р. та Основного закону про свободу висловлювань 1991 р. Основу ж Конституції становить Форма правління, що містить 13 глав та перехідні положення [5, с. 598–702]. Акт про успадкування престолу міститься лише на 2-х сторінках. Інші ж 3 Основні закони нагадують кодекси та парламентський регламент через надмірну деталізацію питань. Акт про свободу друку складається із 14 глав та 4 перехідних положень і міститься на 25 сторінках; Основний закон про свободу висловлювань – 11 глав, 3 перехідні постанови й 14 сторінок; Акт про Риксдаг – 10 глав, 4 перехідні постанови й 34 сторінки [5, с. 627–652, 653–667, 668–702]. Отже, з одного боку, Конституція Швеції відрізняється від конституцій інших Скандинавських країн, а з другого – є подібною до Конституції Великобританії, демонструючи вплив загального права.

Підкреслює єдність ознак основних законів Скандинавських країн і їх ставлення до релігії. Конституції чотирьох країн, а саме Данії, Ісландії, Норвегії та Фінляндії, демонструють прихильність до «євангелічної лютеранської церкви» і лише Конституція Швеції говорить про «чисту євангелічну віру» [2, ч. 1, ст. 4, с. 761; 4, гл. 6, ст. 62¹, с. 25; 3, с. 658; 10, гл. 6, & 76, с. 387; 5, & 4, с. 625]. Конституція Норвегії проголошує офіційною релігією євангелічно-лютеранську, одночасно декларуючи і свободу совісті. Перший розділ Кон-

ституції має назву «Про форму правління і релігію». У його другому параграфі зазначається, що «Усі мешканці держави володіють свободою релігійної совісті» і тут же: «Євангелічно-лютеранська релігія є офіційною державною релігією. Мешканці, що її сповідують, зобов'язані виховувати у ній своїх дітей». Четвертий параграф другого розділу Основного закону – «Про виконавчу владу Короля та королівську фамілію» – декларує, що «Король повинен завжди сповідувати євангелічно-лютеранську релігію, надавати їй підтримку та заступництво». Відповідно до 12 параграфа, більша частина членів Державної ради (уряду), яку обирає король, повинна також сповідувати офіційну державну релігію. Король вирішує питання щодо усіх офіційних церковних богослужінь та зібрань з релігійних питань і спостерігає за тим, щоб викладачі офіційної релігії дотримувались встановлених для них правил. Члени ж Державної ради, які не сповідують офіційної державної релігії, не беруть участі в обговоренні питань, що стосуються державної церкви. Конституція проголошує свободу друку, але забороняє публікацію творів з відвертим презирством до релігії і звільняє від податків виторги від церковного майна [3, & 106, с. 671; с. 658, 659, & 16, с. 660; & 27, с. 661; & 100, с. 670; & 106, с. 771].

У четвертій статті першої частини Конституції Данії зазначається: «Євангелічна лютеранська церква є офіційною церквою Данії і як така користується підтримкою держави». Відповідно до статті шостої другої частини, «Король повинен бути членом єванге-

лічної лютеранської церкви». У присвяченій церковним справам сьомій частині Основного закону йдеться про те, що статут офіційної церкви встановлюється законом, а громадянам надається право створювати релігійні об'єднання відповідно до своїх переконань без порушення норм моральності та громадського порядку, правила релігійних співтовариств, що не входять до офіційної церкви, встановлюються законом. Релігійні переконання не перешкоджають володінню повним переліком громадянських і політичних прав [2, с. 761, 770]. Параграф 76 шостої глави Конституції Фінляндії проголошує, що «Приписи про організацію євангелічно-лютеранської церкви та управління нею містяться у Законі про церкву» [10, с. 387].

У статті 62¹ шостої глави Конституції Ісландії також визначається, що «Євангелічно-лютеранська церква є державною церквою і як така користується підтримкою і заступництвом держави». Народу надається право створювати релігійні товариства відповідно до власних переконань, але забороняються проповіді та дії, що порушують публічний порядок та моральність. Громадяни не позбавляються громадянських та політичних прав через релігійні мотиви. У 1995 р. до Конституції були внесені поправки, які надають громадянам право створювати релігійні об'єднання і сповідувати релігію згідно зі своїми релігійними переконаннями, а також забороняють релігійну практику, яка суперечить моральності та громадському порядку. Жодна людина не позбавляється будь-яких

прав через релігійні переконання. Кожен має право не належати до жодної конфесії. Усі є рівними перед законом незалежно від віросповідання [4, с. 25, 29].

Конституція Швеції не проголошує певної релігії державною, оскільки таке положення «Форми правління» 1809 р. було опущене. Разом з тим із четвертого параграфу «Акта про успадкування престолу» випливає, що «Король повинен завжди сповідувати чисту євангелічну віру... у цій вірі таким же чином повинні виховуватись принці і принцеси королівського дому... Член королівської сім'ї, який не сповідує цієї віри, позбавляється права на успадкування престолу». Одночасно проголошується свобода релігійного віросповідання. Конституція захищає громадян від примусу належати до будь-якого релігійного об'єднання і гарантує свободу висловлювання та інформації в релігійній діяльності. Основний закон наголошує, що приписи про релігійні об'єднання регулюються законом, який надає уряду право ухвалювати рішення про дозвіл церкві ухвалювати різні документи, що прирівнюються до документів органів влади [5, с. 626, гл. 2, & 1, с. 599; & 13, с. 602; гл. 8, & 6, с. 610; Акт про свободу друку, гл. 2, & 17, с. 633].

Скандинавським країнам властиві різні форми правління. Данія та Норвегія є дуалістичними монархіями, Швеція – парламентарною монархією, у якій функції короля є суто представницькими, а Ісландія та Фінляндія – президентськими республіками. Дуалістична монархія характеризується в основному тим, що король, згідно з Конституцією, призначає і відправляє

у відставку уряд і бере активну участь у законодавчій діяльності. Так, Конституція Данії декларує, що король володіє, в установлених нею межах, верховною владою з усіх питань Королівства і здійснює її через міністрів. Він призначає і відправляє у відставку прем'єр-міністра та інших міністрів та має право вносити законопроекти та проекти інших актів на розгляд Фолькетінгом [2, ч. III, ст. 12, 14, 21, с. 762–763]. Відповідно до Конституції Норвегії, король також володіє виконавчою владою, самостійно обирає прем'єр-міністра та інших міністрів і звільняє їх та інших державних службовців, а також може видавати й скасовувати постанови щодо політичних та економічних питань [3, ч. II, & 3, 12, 17, с. 658–660]. Згідно з Основним законом Швеції, «Главою держави є Король або Королева», однак управляє державою обраний Риксдагом і відповідальний перед ним уряд [5, гл. I, & 5, 6, с. 698].

Фолькетінг є однопалатним парламентом Данії, до складу якого входять 179 депутатів, у тому числі 2 депутати від Фарерських островів і 2 – від Гренландії, що обираються на чотири роки [2, ч. IV, ст. 28, 32¹, с. 764–765]. Норвезький парламент – Стортінг – складається із двох палат. Нижня має назву Одельстінгу, а верхня – Ластінгу. При цьому своєрідним є обрання верхньої палати. Так, Стортінг обирається громадянами, а ¼ частина його депутатів обирається до верхньої палати парламенту [3, ч. III, & 67, 73, с. 666–667]. За Основним законом Швеції, її парламент – Риксдаг – є однопалатним і нараховує 349 депутатів [5, гл. 3, & 1, с. 604]. Парламент Фінляндії також складається із

однієї палати – Едусканти із 200 депутатів [10, гл. 3, & 24, с. 375]. Однопалатним є і парламент Ісландії – Альтінг, до якого входять 63 депутати [4, гл. 2, ст. 31, 32, с. 21–22]. Скандинавські країни вирізняються і за назвами уряду. В Норвегії та Фінляндії вищий виконавчий орган називається Державною радою, У Данії – Радою міністрів, в Ісландії – Кабінетом міністрів, а в Швеції – Урядом [3, р. II, & 12, с. 659; 10, гл. 5, & 60, с. 384; 2, ч. III, ст. 18, с. 762; 4, ст. 13, с. 18; 5, гл. 6, & 1, с. 608]. Конституції усіх Скандинавських країн передбачають можливість відставки урядів у разі винесення їм парламентом вотуму недовіри. У Данії, Норвегії та Швеції такий акт здійснюють королі, а в Ісландії та Фінляндії – президенти [2, ч. III, ст. 15¹, 15², с. 762; 3, ч. II, & 22, с. 660; 5, гл. 6, & 5, с. 608; 4, гл. II, ст. 24, с. 20; 10, гл. 54, & 64, с. 385].

В усіх Конституціях Скандинавських країн відсутні розділи про статус органів місцевої влади чи самоврядування. Глава 11 Основного закону Фінляндії має назву «Управління і самоврядування», однак у ній про статус місцевих органів влади мова не йде, а лише констатується, що «державна може мати регіональні і місцеві органи», принципи управління якими визначаються спеціальним законом. Згадується розподіл країни на області й комуни, управління якими також регулюється окремим законом [10, & 119, 121, с. 396–397]. Конституція Ісландії також згадує врегулювання питань місцевого самоврядування окремим законом [4, Поправки до Конституції, ст. 78, с. 32]. У Конституціях Данії та Швеції органи місцевої влади взагалі не згаду-

ються, які, відповідно, називаються амтатами (область) і комунами, первинними комунами (міста й села) і ландстінккомунами (округи) [6, с. 755; 5, с. 599]. Конституція Норвегії органи місцевої влади – фюльке (області) і комуни – згадує у викладанні інших питань [3 р. 3, & 58–59, с. 664]. У Норвегії та Швеції місцеві органи влади обираються населенням, а в Данії, Ісландії та Фінляндії – призначаються [3, р. 3, & 58–59, с. 664; 5, гл. 1, & 7, с. 599; 6, с. 755; 12, с. 13; 7, с. 366].

Усі Конституції Скандинавських країн мають присвячені правам та свободам громадян глави або розділи із різною кількістю статей чи параграфів. Так, Основний закон Данії викладає такі положення у частині VIII, яка не має назви і містить 14 статей із 17 пунктами до них, від ст. 71 до 85 [2, с. 770–772]. Не має назви і глава 7 Конституції Ісландії, нараховуючи 16 статей, від 65 до 81 [4, с. 26–28]. Глава 2 Конституції Фінляндії називається «Основні свободи і права» і містить 17 параграфів – від 6 до 23 [10, с. 372–375]. Глава 2 Конституції Швеції також має назву «Основні свободи і права» і містить 23 параграфи із 28 підпунктами до них [5, с. 599–604]. Своєрідною є частина III Основного закону Швеції, що називається «Про права громадян і законодавчу владу» і нараховує 36 параграфів. Однак лише у 2 параграфах, а саме у 49 та 50, йдеться про право громадян брати участь у здійсненні влади шляхом обрання Стортінгу. Інші ж параграфи розділу є фактично законом про вибори парламенту і одночасно парламентським регламентом. І лише параграфи 110-с та 111 «Загальних постанов» за-

значають, що детально охорону прав людини врегулює окремий закон [5, с. 663–668, 672].

Основні закони Ісландії, Фінляндії, Швеції та Норвегії передбачають врегулювання питань міжнародного характеру. Так, оскільки в Норвегії не визнається пріоритет норм міжнародних договорів перед національним правом, то усі міжнародні договори, що потребують законодавчого врегулювання або витрат державних коштів, направляються королем на ратифікацію парламентом. Параграф 93 5-го розділу – «Загальні постанови» – декларує, що з метою забезпечення міжнародного миру та безпеки або сприяння міжнародному правопорядку та співпраці рішенням більшості у три чверті Стортінг може передавати міжнародному об'єднанню, до якого Норвегія приєдналась чи приєднається, передбачені Основним законом права у точно обмеженій області або державні повноваження, які не стосуються зміни Конституції [3, с. 670]. Параграф 5-й глави 10-ї – «Відносини з іншими державами» – також передбачає передачу певних прав міжнародним об'єднанням трьома чвертями депутатів Риксдагу за тієї умови, що не змінюватимуться і не скасовуватимуться основні закони, Акт про Риксдаг, Закон про вибори до Риксдагу, а також будь-які свободи та права громадян [5, с. 615]. Параграф 94-й – «Ратифікація і денонсація міжнародних угод» глави 8-ї – Міжнародні відносини» Конституції Фінляндії передбачає можливість ратифікації або денонсації міжнародних угод простою більшістю. Однак постанова про зміни Основного закону, території держави або демократичних прин-

ципів ухвалюється двома третинами поданих голосів [10, с. 391]. Стаття 21 2-ї глави Конституції Ісландії декларує, що президент республіки лише за дозволом Альтінга може підписувати договори, які містять відмову від прав на територію чи територіальні води або встановлення сервітуту на територію чи територіальні води або пропонують зміну державної системи [4, с. 19]. Що ж стосується Конституції Данії, то вона не містить глави чи розділу про міжнародні відносини.

Висновки. Отже, із Конституцій Скандинавських країн впливає низка критеріїв їх приналежності до сім'ї змішаного права, а також подібності і відмінності їхньої структури та змісту. Ці критерії полягають у спільності історичного походження, території, правових джерел та методів їхнього тлумачення, загальної політики державного правового розвитку, опрацюванні спільних юридичних правил, здійсненні заходів подолання правових відмінностей. Однаковість мов, побуту, економіки, культури посилювали означені чинники. Джерелами сучасного скандинавського права були давньогерманське звичаєве право, норвезькі збірники правових звичаїв XII–XIII ст. – Закони Гулатінга, Закони Фростінга, Закон землі, Закон міст, шведські національні кодекси XIV ст. для сільського та міського населення. Вирішальну роль у формуванні скандинавського права відіграли шведський Кодекс 1683 р., датський Кодекс 1687 р. і Звід законів Шведської держави 1734 р. Усе це забезпечило збереження скандинавським правом своїх специфічних регіональних властивос-

тей. Йому сприяла і подальша співпраця у законодавчій сфері, зокрема, утворення Асамблеї 1872 р., Північної Ради 1952 р. та Скандинавської Федерації 2010 р. Автономність правової сім'ї Скандинавських країн пояснюється і міцними історичними зв'язками, переплетінням входження одних держав до складу інших, а також запізненим надходженням римського та слабким впливом континентального й загального права.

Приналежність права Скандинавських країн до сім'ї змішаного права підтверджується і подібностями структури та змісту Основних законів. Так, усі Конституції є короткими за формою викладу, не містять преамбул, розділів про статус органів місцевої влади, заявляють про врегулювання його окремими законами, затверджують одну й ту ж релігію як державну і одночасно проголошують свободу совісті. Разом з тим Конституціям властиві й відмінності, які, однак, не послабляють і не зменшують чинники приналежності до сім'ї змішаного права. Так, Конституція Швеції складається із 5 Основних законів. Не всі Конституції вимагають від державних службовців сповідання релігії. Передбачаються різні форми правління – парламентарні монархії та президентські республіки, хоча останні мають сильну виконавчу владу. Парламенти відрізняються кількістю палат та назвами, як і назви урядів, органів місцевої влади, формуванням останніх та кількістю ступенів. Не всі Конституції викладають сутність прав і свобод громадян та питань міжнародного характеру, які вирішуються окремими законами.

Список використаних джерел

1. Бехруз Х. Сравнительное правоведение / Х. Бехруз. – Изд. 2-е. – Одесса : Фенікс, 2011. – 504 с.
2. Конституция Королевства Дания от 5 июня 1953 г. // Конституции государств Европы : в 3 т. Т. 1. – М. : Норма, 2001. – С. 761–774.
3. Конституция Норвежского Королевства от 17 мая 1814 г. // Конституции государств Европы : в 3 т. Т. 2. – М. : Норма, 2001. – С. 658–672.
4. Конституция Республики Исландия от 17 июня 1944 г. // Конституции государств Европы : в 3 т. Т. 2. – М. : Норма, 2001. – С. 17–32.
5. Конституция Швеции от 27 февраля 1974 г. // Конституции государств Европы : в 3 т. Т. 3. – М. : Норма, 2001. – С. 598–702.
6. Лафитский В. И. Вводная статья // Конституции государств Европы : в 3 т. Т. 1. – М. : Норма, 2001. – С. 753–760.
7. Могунова М. А. Вводная статья // Конституции государств Европы : в 3 т. Т. 3. – М. : Норма, 2001. – С. 355–370.
8. Могунова М. А. Вводная статья // Конституции государств Европы : в 3 т. Т. 3. – М. : Норма, 2001. – С. 647–657.
9. Могунова М. А. Вводная статья // Конституции государств Европы : в 3 т. Т. 3. – М. : Норма, 2001. – С. 583–597.
10. Основной закон Финляндии от 11 июня 1999 г. // Конституции государств Европы : в 3 т. Т. 3. – М. : Норма, 2001. – С. 371–400.
11. Порівняльне правознавство / С. П. Погребняк, Д. В. Лук'янов, І. О. Биля-Сабаша та ін. ; за заг. ред. О. В. Петришина. – Х. : Право, 2012. – 272 с.

References

1. Behruz, H. (2011). *Sravnitel'noe pravovedenie. Izd. 2. [Comparative jurisprudence. Prod. 2nd]*. Odessa: Feniks, 504 p. [in Russian].
2. Konstitucija Korolevstva Danija ot 5 ijunja 1953 g. *Konstitucii gosudarstv Evropy: Vols.1-3.; Vol.1* (2001). [The constitution of the Kingdom of Denmark of June 5, 1953. *Constitutions of the states of Europe Vols.1-3.; Vol.1*]. Moskva: Norma, pp. 761-774 [in Russian].
3. Konstitucija Norvezhskogo Korolevstva ot 17 maja 1814 g. *Konstitucii gosudarstv Evropy Vols.1-3.; Vol.2* (2001). [The constitution of the Norwegian Kingdom of May 17, 1814. *Constitutions of the states of Europe Vols.1-3.; Vol.2*]. Moskva: Norma, pp. 658-672 [in Russian].
4. Konstitucija Respubliki Islandija ot 17 ijunja 1944 g. *Konstitucii gosudarstv Evropy: Vols.1-3.; Vol.2* (2001). [The constitution of the Republic Iceland of June 17, 1944. *Constitutions of the states of Europe Vols.1-3.; Vol.2*]. Moskva: Norma, pp. 17-32 [in Russian].
5. Konstitucija Shvecii ot 27 fevralja 1974 g. *Konstitucii gosudarstv Evropy: Vols.1-3.; Vol.3* (2001). [The constitution of Sweden of February 27, 1974. *Constitutions of the states of Europe. Vols.1-3.; Vol.3*]. Moskva: Norma, pp. 598-702 [in Russian].
6. Lafitskij V. I. Vvodnaja stat'ja. *Konstitucii gosudarstv Evropy: Vols.1-3.; Vol.1* (2001). [Introduction article. *Constitutions of the states of Europe Vols.1-3.; Vol.1*]. Moskva: Norma, pp. 753-760 [in Russian].
7. Mogunova M. A. Vvodnaja stat'ja. *Konstitucii gosudarstv Evropy: Vols.1-3.; Vol.3* (2001). [Introduction article. *Constitutions of the states of Europe Vols.1-3.; Vol.3*]. Moskva: Norma, pp. 355-370. [in Russian].
8. Mogunova M. A. Vvodnaja stat'ja. *Konstitucii gosudarstv Evropy: Vols.1-3.; Vol.3* (2001). [Introduction article. *Constitutions of the states of Europe Vols.1-3.; Vol.3*]. Moskva: Norma, pp. 647-657. [in Russian].
9. Mogunova M. A. Vvodnaja stat'ja. *Konstitucii gosudarstv Evropy: Vols.1-3.; Vol.3* (2001). [Introduction article. *Constitutions of the states of Europe Vols.1-3.; Vol.3*]. Moskva: Norma, pp. 583-597. [in Russian].

10. Osnovnoj zakon Finljandii 11 ijunja 1999 g. *Konstitucii gosudarstv Evropy: Vols.1-3.; Vol.3* (2001). [Basic law of Finland on June 11, 1999. *Constitutions of the states of Europe Vols. 1-3.; Vol.3*]. Moskva: Norma, pp. 371-400. [in Russian].
11. Pogrebnyak S. P., Lukianov D. V., Bulia-Sabadash I. O. (2012). Porivnial'ne pravoznavstvo. Petryshyn O. V. (Ed.) [Comparative jurisprudence]. Kharkiv: Pravo, 272 p. [in Ukrainian].

Зинченко Е. В., доктор исторических наук, доцент, доцент кафедры теории государства и права Национального юридического университета имени Ярослава Мудрого, Украина, г. Харьков
e-mail: lenazin@ukr.net
ORCID 0000-0001-6083-8727

Конституции Скандинавских стран: сравнительный анализ

Осуществляется сравнительный анализ конституций одной из семей смешанного права, а именно Скандинавских стран. Автор устанавливает свойственные данным актам общие особенности и отличия, а также факторы, обуславливающие принадлежность стран к отдельной правовой семье, – семье смешанного права. Особое внимание исследователь уделяет специфике государственного устройства, функционированию государственного аппарата, отношению государства к религии.

Ключевые слова: Конституция, Дания, Исландия, Норвегия, Финляндия, Швеция, скандинавское право.

Zinchenko O. V., Dr. Sc. (History), Associate Professor, Department of Theory of State and Law, Yaroslav Mudryi National Law University, Ukraine, Kharkiv
e-mail: lenazin@ukr.net
ORCID 0000-0001-6083-8727

Constitutions of Scandinavian Countries: Comparative Analysis

The article offers the comparative analysis of Constitutions of Denmark, Iceland, Norway, Finland and Sweden, determines common features and differences inherent to these acts as well as factors that explain these countries' belonging to a certain law family. Special attention is paid to the specificity of state structure, the functioning of state apparatus, the state's attitude towards religion. The author distinguishes a number of criteria that characterize the attachment of the mentioned above systems to the mixed law family: commonality of historical origin, territory, legal sources and methods of their interpretation, common policy of state legal development, creation of mutual legal rules, implementation of various means aimed at overcoming legal differences.

Cooperation in legal sphere (the foundation of 1872 Assembly, the creation of 2010 Scandinavian Federation) has made a great impact on the preservation of specific regional peculiarities within Scandinavian Law. The autonomy of Scandinavian law family can be explained by the tight historical relations, interweaving occurrence of some states into the others' composition, later implementation of Roman law over the territories as well as the weak influence of continental and common law.

Similarity in the structure and content proves the fact that Scandinavian states' law belongs to the family of mixed law. All the constitutions are quite short on the form of presentation; do not contain preambles and articles covering the status of local authorities. They announce their regulation by means of concrete laws, affirm one and the only religion as the religion of the state and proclaim freedom of conscience.

At the same time the Constitutions are characterized by certain differences which in their turn do not loosen or reduce factors of belonging to the family of mixed law. For example, the Constitution of Sweden is composed of 4 Main laws. The requirement for governmental officials to religion confession is not the qualification of all the Constitutions. Different forms of government are provided – parliamentary monarchies and presidential republics, though the latter possess strong executive power. The Parliaments vary in number of Houses and their names as well as the names of Governments, local governmental authorities, the ways of their formation and number of levels. Not all the Constitutions express the essence of citizens' rights and freedoms and means to solve the questions at international scale that can be regulated by certain laws.

Key words: Constitution, Denmark, Iceland, Norway, Finland, Sweden, Scandinavian law.